

Talenter for framtida

Årsmelding 2013

INNHOOLD

Forord	3
Bakgrunn	4
Talenter for framtida - samarbeid og innovasjon i Grenland	5
Oppsummering av arbeidsåret 2013	6
Mål og satsingsområder	7
Foreldresamarbeid	8
Overganger	10
Færre på passive ytelser	12
Tidlig innsats	13
Tverrfaglig samarbeid	13
Hvordan jobber vi?	14
Resultat så langt	15
Erfaringer fra utviklingsarbeidet	16
Høy innsats for barn og unge Grenland	18
Talenter for framtida - kortsiktig innsats	18
Andre satsinger i Telemark	20
Talenter for framtida i 2014	21
Styring	22
Finansiering	22
Fakta om frafall	24

Forord

Telemarks viktigste ressurs er våre barn og unge. Det er de som framtida i Telemark skal bygges på. Uavhengig av bakgrunn skal alle barn og unge få muligheter til å bruke sine ressurser og talenter. Å legge til rette for dette er en av våre viktigste oppgavene i stat og kommune.

I dag er det om lag en tredjedel som ikke gjennomfører videregående skole i Telemark. Uten grunnleggende kompetanse kan inngangen til arbeidslivet bli tøff. Frafall fra skolen er en av de viktigste samfunnsutfordringene vi står overfor i vår region og i landet for øvrig. Denne utfordringen rettes det en solid innsats mot i Grenland gjennom det regionale samarbeidet kalt «*Talenter for framtida*».

I 2013 har vi arbeidet med to av satsingsområdene i *Talenter for framtida*; «Foreldresamarbeid» og «Gode overganger». Tverrfaglige arbeidsgrupper i alle kommunene har lagt ned en stor innsats for å finne fram til kunnskapsbaserte tiltak for å styrke innsatsen på disse områdene. I juni la arbeidsgruppene fram sine forslag til tiltak. Resultatet fra det omfattende arbeidet ble presentert på en konferanse i august 2013. Konferansen ble kalt «Fra ord til handling» og dannet startskuddet for arbeidet med å gjennomføre tiltakene.

2013 har vært et spennende arbeidsår med høy aktivitet i *Talenter for framtida*, og vi har trukket mange viktige erfaringer i utviklingsarbeidet. Vi vil bringe med oss erfaringene i det neste satsingsområdet «Færre på passive ytelser» i 2014.

Det er gledelig å se at Telemark nå beveger seg fremover på flere statistikker. Flere unge enn før starter på videregående opplæring, og færre unge slutter i skolen. Innsats mot frafall i skolen er et langsiktig og krevende arbeid, men mye tyder på at vi er på rett vei i Telemark.

Arne Malme,
assisterende
fylkesmann
og leder av
styret

Talenter for framtida

Bakgrunn

Unge i dag møter et samfunn som blir stadig mer komplekst og kravene i arbeidsmarkedet tøffere. Veien inn i arbeidslivet er vanskelig uten dokumentert kompetanse, og det er ofte hundrevis av søknader til ufaglærte stillinger. I framtida er det ventet at kompetansekravene i arbeidslivet vil øke ytterligere.

I dag står et bekymringsfullt stort antall unge utenfor skole eller arbeid i Telemark. Årsakene til at unge ikke gjennomfører videregående opplæring er sammensatt. Det kan skyldes manglende trivsel og mestring, feilvalg, psykiske og fysiske problemer, rus, problemer knyttet til hjemmesituasjonen, nærmiljøet eller annet.

Når unge slutter skolen, er det ofte sluttpunktet i en prosess som har startet mye tidligere. Gode tjenester stiller krav om felles strategier, tverrfaglig samhandling og helhet og sammenheng i tjenestene for barn og unge.

Talenter for framtida

- samarbeid og innovasjon i Grenland

Det høye frafallet fra videregående opplæring er en felles utfordring for hele regionen som krever samarbeid mellom ulike forvaltningsnivåer, sektorer og kommuner. Gjennom samarbeidet om *Talenter for framtida* har vi etablert et slikt regionalt samarbeid. Grenlandskommunene Skien, Porsgrunn, Bamble, Kragerø, Drangedal og Siljan, samt fylkeskommunen, NAV, høyskolen og fylkesmannen arbeider nå sammen for å gjøre våre barn og unge best mulig rustet for framtida.

Det finnes dessverre sjelden raske løsninger på kompliserte utfordringer. Slik er det med frafall fra skolen også. For å hjelpe flere unge til å gjennomføre videregående opplæring må vi gjøre ting annerledes enn i dag. Det dreier seg kort og godt om innovasjonsarbeid for å utvikle bedre tjenester til barn og unge. En viktig strategi i *Talenter for framtida* er å legge til rette for kunnskapsbasert arbeid. I praksis handler det om å finne ut «hvor skoen trykker», og vurdere hvilke tiltak som vil gi størst effekt. Systematisk og målrettet gjennomføring av tiltak er viktig for å nå målsettingene.

Også i arbeidet med *Talenter for framtida* har vi sett behovet for å korrigere kursen underveis. Erfaringen fra arbeidet i 2012-13 har vist at det er nødvendig med mer fokus på implementering av tiltakene. Det har vært arrangert en egen samling for arbeidsgruppene i 2014 med temaet «fra gode intensjoner til reelle resultat». Samtidig styrker vi nå innsatsen ved å inngå et formelt samarbeid med Høgskolen i Telemark. Et viktig oppdrag for Høgskolen vil være å evaluere gjennomføringen av tiltakene og vurdere resultatet av arbeidet.

At en region står samlet om en felles innsats for barn og unge vekker stor interesse. Vi håper derfor at denne årsmeldingen gir en liten smakebit på hvordan vi arbeider med *Talenter for framtida* i Grenland. I årsmeldingen vil vi også dele noen av erfaringene vi har gjort oss så langt.

Oppsummering av arbeidsåret 2013

Satsingsområder i 2013: Gode overganger og Foreldresamarbeid

I 2013 har det i *Talenter for framtida* vært arbeidet med satsingsområdene «Foreldresamarbeid» og «Gode overganger» i alle kommunene i Grenland. Tverrfaglige arbeidsgrupper i hver kommune har lagt ned stort arbeid for å finne fram til kompetansebaserte tiltak som skal styrke kommunenes innsats innenfor de to satsingsområdene. I juni 2013 avla arbeidsgruppene rapport fra arbeidet. Rapportene ble presentert for politikerne på en konferanse i Langesund i august 2013.

Talenter for framtida-prosjekt i Midt-Telemark

I 2013 ble *Talenter for framtida* utvidet med en egen satsing i de tre kommunene Bø, Sauherad og Nome i Midt-Telemark. Hovedmålsettingen med prosjektet er at ingen unge skal motta passive ytelser fra NAV.

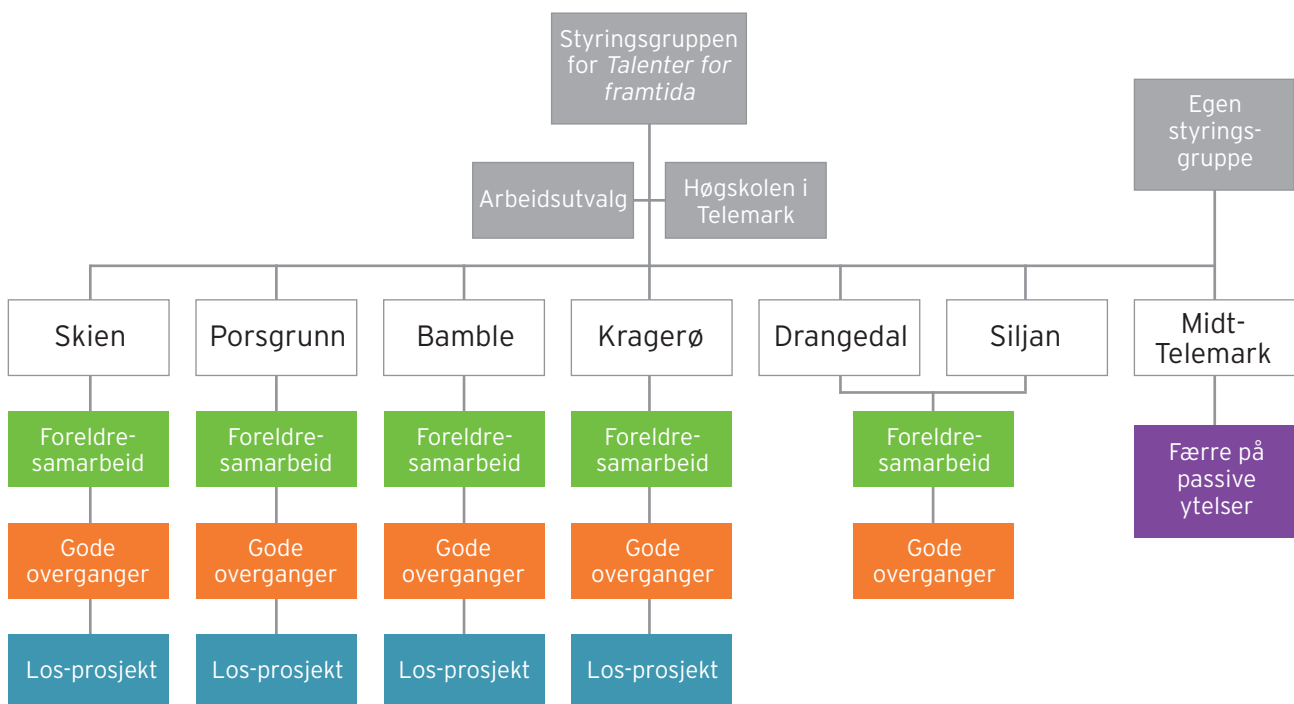
Los-prosjektene

I de tre siste årene har det vært gjennomført Los-prosjekter i regi av Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD) i utvalgte kommuner i Norge. Fire av kommunene i Grenland har deltatt i prosjektet og har hatt egne loser for å gi tett oppfølging til ungdom som sto i fare for å slutte skolen. 2013 var det siste året for Los-ordningen. Tilbakemeldinger tyder på at Los-prosjektet har gitt gode resultater i Grenland, og mange unge har fått hjelp til å gjennomføre skolen. Flere kommuner i Grenland har søkt midler fra BLD til å etablere eller videreføre ordningen. Los-prosjektet evalueres av NOVA. Sluttrapport fra prosjektet vil foreligge i juni 2014.

Spesialundervisning

Våren 2013 startet arbeidet med å utarbeide en handlingsorientert strategi for spesialundervisning for Telemark. På oppdrag fra Rådmannsutvalget fikk Forum for utdanning i Telemark ansvaret for å utarbeide strategien. Strategien ble ferdigstilt ved utgangen av februar 2014. Den skal nå legges fram for kommunene.

Oversikt over organisering og fokusområder i *Talenter for framtida* i 2013:

Mål og satsingsområder

Det er i fellesskap besluttet følgende målsetting for arbeidet med *Talenter for framtida*:

Gjennom felles satsing på forebyggende arbeid, tidlig innsats og økt samarbeid, skal vi bidra til at flere unge gjennomfører skolen og kvalifiserer seg for arbeidslivet.

- For å oppnå hovedmålet må det iverksettes praktiske, relevante tiltak som skaper motivasjon, fremmer mestring og gir muligheter.

Satsingsområder:

For å oppnå målsettingen er det valgt ut fem satsingsområder i *Talenter for framtida*:

Hovedmål og delmålsetting for satsingsområdene vil være felles, men tiltakene vil variere fra kommunen til kommune.

Målgruppe:

I *Talenter for framtida* fokuseres det på en helhetlig tilnærming til oppvekstløpet. Målgruppen for *Talenter for framtida* er derfor barn og unge 0-24 år og deres familier.

Forankring

Talenter for framtida har solid forankring. Alle kommunene i Grenland, samt fylkeskommunen, har fattet politiske vedtak om tilslutning. Kommunene har i stor grad implementert satsingen i sine strategiske planer og årsplaner. I siste del av 2012 ble det i tillegg fattet vedtak om at satsingen skal inngå i Grenlandssamarbeidets prosjektportefølje. *Talenter for framtida* er også forankret i Fylkesmannens strategisk plan for perioden 2013-16 og er Fylkesmannens største utviklingsorienterte satsing.

Foreldre er barnas viktigste ressurs og støttespillere. Godt foreldresamarbeid mellom skole/barnehage og foreldrene er viktig for at barn og unge skal få den støtten de trenger for å gjennomføre skolen. En særlig utfordring er at kontakten mellom skole og hjem blir mindre med barnas økende alder.

I august 2012 ble det nedsatt tverrfaglige arbeidsgrupper i alle Grenlandskommunene for å finne fram til tiltak for å forbedre foreldresamarbeidet. (Siljan og Drangedal har felles arbeidsgrupper). Arbeidsgruppen var sammensatt av deltagere på ledernivå fra barnehage, barneskole, ungdomsskole, videregående skole, helsestasjonen, samt representant for flerkulturelt utvalg i kommunene med slikt utvalg. I tillegg deltok inntil tre representanter for foreldrene i arbeidsgruppen. Arbeidet ble ledet av en prosessleder i kommunen.

Resultatmål for arbeidet med «Foreldresamarbeid»

Kommunene skal ha et velfungerende foreldresamarbeid basert på gjensidig tillit gjennom hele oppvekstløpet, slik at flest mulig barn og unge får støtte til å gjennomføre skolegangen.

Arbeidsgruppene leverte sine rapporter med anbefalinger om tiltak 15. juni 2013. I september 2013 ble resultatet av arbeidet lagt fram for politikerne i kommunene på en konferanse i Langesund.

Eksempler på gjennomførte tiltak

I februar 2014 leverte kommunene den første rapporteringen på gjennomførte tiltak for å styrke foreldresamarbeidet. Rapporten fra kommunene viste at kommunene har gjennomført en rekke gode tiltak så langt. Nedenfor er det trukket fram ett eksempel på tiltak i hver kommune:

- **Bamble** - Har etablert rutiner for kommunikasjon og gjennomføring av samtaler med foresatte på videregående skole. Det er allerede nå merkbart bedre oppmøte på foreldresamtalene.
- **Kragerø** - Har etablert et lavterskeltilbud (PMTO) for foreldre som ønsker veiledning
- **Porsgrunn** - Det er iverksatt en rekke tiltak for å styrke foreldrekompetansen;
 - opplysningsarbeid i møtepunkter mellom barnehage, skole, helsestasjon og foreldre
 - informasjon via kommunes nettsider
 - temakvelder på kommunale møteplasser
- **Drangedal** - Rådgiver og NAV informerer om yrker og utdanninger i 6., 8. og 10. klassene. Dette gjøres også på foreldremøter i disse klassetrinnene.
- **Siljan** - Det er utarbeidet en plan for barn og unges psykososiale miljø i Siljan kommune. Planen er vedtatt politisk.
- **Skien** - Har utarbeidet og tatt i bruk maler for samtaler med foresatte, barn og unge i barnehage, barneskole og ungdomsskole.

Rapportene fra arbeidsgruppene med samtlige tiltak finnes på www.talenterforframtida.no

Alle overganger i barns og unges oppvekst medfører risiko. Sikring av gode overganger mellom helsestasjonen - barnehagen - barneskole - ungdomsskole - videregående skole og andre samarbeidsinstanser som skolehelsetjenesten, barnevern, PPT og NAV er viktig for å nå målet om økt gjennomføring i videregående skole.

Arbeidsgrupper i kommunene

Høsten 2012 startet *Talenter for framtida* arbeidet med satsingsområdet «Gode overganger». Det ble nedsatt en arbeidsgruppe i hver kommune i Grenland (Siljan og Drangedal har felles arbeidsgrupper). Arbeidsgruppene var sammensatt av ledere fra barnehage, barneskole, ungdomsskole, videregående skole, helsestasjonen/skolehelsetjenesten, NAV og PPT (kommunalt og fylkeskommunalt). Arbeidet ble ledet av en prosessleder i kommunen.

Resultatmål for Gode overganger

Kommunene i Grenland/fylkeskommunen skal ha gode overganger i oppvekstløpet - fra helsestasjonen, barnehage, grunnskole til videregående opplæring, for å sikre at flere gjennomfører videregående opplæring og blir klare for arbeidslivet.

Arbeidsgruppene leverte sine rapporter med anbefalinger om tiltak 15. juni 2013. I september 2013 ble resultatet av arbeidet lagt fram for politikerne i kommunene på en konferanse i Langesund.

Eksempler på gjennomførte tiltak

Kommunene har frem til nå gjennomført mange gode tiltak for å bedre samarbeidet i overgangene mellom barnehage, barneskole, ungdomsskole, videregående opplæring og NAV.

Nedenfor følger ett eksempel fra hver kommune:

- **Drangedal** - Ved overgang barneskole/ungdomsskole er det innarbeidet faste overgangsmøter («kringlemøter») der alle elevene som kommer fra de tre barneskolene blir drøfta. Barneskolen og stiller med rektor og kontaktlærer. Ungdomsskolen stiller med påtroppende kontaktlærer og rektor. For alle elever med vedtak om spesialundervisning er det egne møter, hvor også foresatte og PPT deltar. Det samme gjelder for overgangen mellom barnehage og barneskole.
- **Kragerø** - Før overganger omgjøres barnehagens / skolens Oppvekstteam til «Overgangsteam», der deltakerne vurderer om det er forhold rundt enkeltbarn som vil kunne medføre spesiell tilrettelegging eller oppfølging. For videregående skole brukes skolens Koordinerende team. Dette skal prøves ut i en skole og to barnehager våren 2014.
- **Bamble** - Det er etablert et møtepunkt mellom barneskole og ungdomsskole med hovedfokus fag- og systemisk samarbeid.
- **Siljan** - Det er etablert en arena for informasjonsutveksling mellom barneskole og ungdomsskole. Overgangssamtalen dreier seg blant annet om grunnleggende ferdigheter, psykososial problematikk, rus og fravær.
- **Porsgrunn** - Årlig gjennomgang av overgangsrutiner i alle virksomheter (barnehage/skole, barneskole/ungdomsskole, ungdomsskole/videregående skole). Overgangsrutinene er lagt inn i KSS og rapporteringssystemet. Rutinene skal være gjennomgangstema på nettverksmøtene i oppvekstområdene for barnehager og grunnskoler.
- **Skien** - Det er igangsatt en pilot for bedre samarbeid i overgangen mellom barnehage og skole i Buer krets. Prosjektet heter «Øve, øve jevnt og trutt». Alle førskolebarn i Buer krets er deltakere.

Rapportene fra arbeidsgruppene med samtlige tiltak finnes på www.talenterforframtida.no

Arbeidet med det nye satsingsområdet «Færre på passive ytelser» ble planlagt høsten 2013. «Færre på passive ytelser» er et eget satsingsområde, men kan samtidig sies å være sluttmålet for alt arbeidet i *Talenter for framtida*. Det var derfor nødvendig med en konkretisering av hva arbeidet med dette satsingsområdet skulle innebære. I tråd med strategien om kunnskapsbasert arbeid kontaktet vi en rekke av de fremste forskerne på frafall i Norge, blant annet Eifred Marcussen og Thomas Nordahl, og drøftet problemstillingen med dem. Alle pekte i samme retning - skal vi gjøre noe med frafallet, må innsatsen settes inn før de unge står utenfor skole og arbeid og henvender seg til NAV. Fravær fra skolen er en viktig indikasjon på at noe er galt, og høyt fravær kan være et tidlig tegn på kommende bortvalg fra skolen.

I arbeidet med satsingsområdet skal det arbeides med tre områder:

- Oppfølging av fravær
- Øke elevens nærvær i skolen
- Oppfølging av unge som slutter i skolen

Arbeidet vil følge samme metode som med foregående satsingsområder. Tverrfaglige arbeidsgrupper er nedsatt i hver kommune. Arbeidsgruppene skal legge fram sine rapporter 1. juni 2014. I slutten av august 2014 vil arbeidet bli lagt fram for politikerne på en konferanse for hele regionen.

Dialogcaféer med elever

Våren 2014 skal det gjennomføres dialogcaféer med elever fra ungdomsskole eller videregående i alle Grenlandskommunene. Her skal ungdommene gi sine innspill om fravær, frafall og hva de mener er viktig for at elevene skal være på skolen.

Cafédialog med elever fra Hjalmar Johansen vgs. Foto: Lars Ravn/TA

Tidlig innsats

Frafall fra videregående opplæring er ofte resultatet av en prosess som har pågått over lang tid. Erfaringer fra Los- og Ny GIV-prosjektet, samt en rekke forskningsresultater, peker på at innsatsen overfor unge som sliter, burde vært satt inn tidligere. Dersom barn og unge med utfordringer faglig eller sosialt fanges opp tidligere enn i dag, kan det iverksettes tiltak som hindrer at problemene eskalerer i omfang. Tidlig innsats gir både bedre resultater og er mindre kostnadskreven.

Organisering og fremdrift for dette satsingsområdet vil bli bestemt høsten 2014.

Tverrfaglig samarbeid

En undersøkelse utført av Vista Analyse dokumenterte at det kan være mange instanser involvert i arbeidet med risikoutsatte barn og unge i en mellomstor kommune. Rapporten pekte på manglende samordning og koordinering av ressursinnsatsen. For å yte gode tjenester overfor barn og unge med sammensatte problemer stilles det krav til godt samarbeid mellom de involverte aktørene.

Organisering og fremdrift for dette satsingsområdet vil bli bestemt høsten 2014.

Hvordan jobber vi?

Læringsnettverk i kommunene/fylkeskommunen

For hvert satsingsområde settes det ned tverrfaglige arbeidsgrupper i hver kommune i Grenland, der også fylkeskommunen er representert. Arbeidsgruppene ledes av en prosessleder fra kommunen. Arbeidet starter opp med en felles kick-off konferanse for alle arbeidsgruppene. Her blir også politikerne invitert til å delta. Arbeidsgruppene jobber etter et felles mandat der resultatmål og fremdriftsplan er beskrevet. Mandatet inneholder følgende oppdrag til arbeidsgruppene:

- Analysere den aktuelle situasjonen for satsingsområdet
- Utarbeide en nullpunktsmåling - slik at resultatet av arbeidet kan vurderes
- Kartlegge forbedringsområder
- Identifisere virkningsfulle, kunnskapsbaserte tiltak
- Lage en plan for implementering av tiltakene. I planen skal framdrift, ansvar for gjennomføring og ressursimplikasjoner fremgå.
- Utvikle måleindikatorer for å måle effekt av tiltakene
- Vurdere gjennomføring og resultat

Kunnskapsutvikling

Det arrangeres jevnlige samlinger for prosesslederne og arbeidsgruppene for å gi kompetanse om satsingsområdet og utveksle erfaringer mellom kommunene. Her innhenter vi relevante forskere og fagpersoner for å belyse temaet. Under arbeidet med satsingsområdene «Gode overganger» og «Foreldresamarbeid» har det vært arrangert tre større konferanser. Under oppstartskonferansen for det nye satsingsområdet for 2014 bidro blant andre Berit Lødding, forsker fra NIFU, Espen Johansen, Ny GIV, og Marco Elsafadi med kunnskapsrike og inspirerende foredrag. Under arbeidsgruppesamlingen i mars 2014 deltok professor Eirik Irgens fra NTNU. Temaet for samlingen var «Fra gode intensjoner til virkelige resultater».

Svært viktig i arbeidet er også prosessledersamlingene for å utveksle erfaringer og kunnskap mellom kommunene. I arbeidet med satsingsområdene i 2012-13 har vi hatt åtte felles samlinger for prosesslederne.

Fokus på innovasjon og forbedring av ordinær drift

I stedet for nye prosjekter på siden av organisasjonene arbeides det med kvalitetsforbedring av den ordinære driften i kommunene. Det er altså de som arbeider med barn og unge i det daglige som deltar i arbeidet og som vurderer hvilke tiltak det er mest behov for å iverksette i den enkelte kommune. Bedre tverrfaglig samarbeid og samordning av innsatsen står sentralt i arbeidet. Samtidig ser vi på mulighetene til å prøve ut nye arbeidsmetoder. Et eksempel på dette er at NAV nå bidrar inn i ungdomsskolen i flere av kommunene og informerer både elever og foresatte i ungdomsskolen om muligheter og krav i arbeidslivet. Tiltaket har fått positive tilbakemeldinger av både foreldrene og ungdommene.

Rapportering

Arbeidsgruppene rapporterer til styret i *Talenter for Framtida*. Det arrangeres også en felles konferanse hvor arbeidsgruppene presenterer tiltakene for politikere, faglig og administrativ ledelse i Grenland. I 2013 ble denne konferansen arrangert 28. august ved Quality Hotel og Resort Skjærgården i Langesund. Konferansen ble kalt «Fra ord til handling» og ble åpnet av daværende arbeidsminister Anniken Huitfeldt.

Forankring av arbeidet

Satsingen inngår i strategiske planer, handlingsprogrammer og årsplaner for de involverte partene. Forankring i planer er nødvendig for å samordne og sikre god gjennomføring.

Evaluering av resultat

Kommunene skal rapportere jevnlig på gjennomføring av tiltakene til styret for *Talenter for framtida*. Det skal nå inngås et samarbeid med Høyskolen i Telemark om evaluering av arbeidet og vurdering av resultatet av tiltakene i kommunene.

Informasjon

Prosjektleder har informert om *Talenter for framtida* i en rekke sammenhenger; for politiske utvalg, rådmanns-utvalget, faglige fora, m.m. Det er etablert en egen hjemmeside for satsingen: www.talenterforframtida.no. Her legges det ut nyhetssaker om satsingsområdene, prosjektdokumenter m.m.

Barn og unge på dagsorden

Talenter for framtida har satt barn og unge på dagsorden ved en rekke anledninger, både i aviser, radio og TV.

Resultat så langt

- Bedre praksis og gode rutiner er etablert for å styrke tjenestene til barn og unge i Grenland innenfor satsingsområdene overganger og foreldresamarbeid
- Arenaer for tverrfaglig samarbeid og erfaringsutveksling er opprettet
- Økt kompetanse om frafall, fravær fra skolen, overganger og foreldresamarbeid
- Los-ordning i fire av kommunene har bidratt til at ungdommer i fare for å slutte skolen har fått tett, individuell oppfølging
- NAV har styrket innsatsen overfor unge gjennom en rekke nye tiltak; Fra talent til fagarbeider, Ung inn, Ungteam, Praksisplass med mentor, Henvisningsteam, m.m.
- Midt-Telemark har opprettet et *Talenter for framtida*-prosjekt med målsetting om at alle unge skal være i arbeid eller aktivitet

Det er for tidlig å si noe om de langsiktige effektene av satsingen. Et viktig fokus fremover er evaluering og resultatoppfølging av tiltakene. Høyskolen i Telemark skal utføre evalueringen.

Erfaringer fra utviklingsarbeidet

I et utviklingsarbeid er det viktig å identifisere forbedringsområder og korrigere kursen underveis. Arbeidet med de to satsingsområdene «Foreldresamarbeid» og «Overganger» har gitt oss mange nyttige erfaringer for det videre arbeidet.

Forankring er avgjørende for gjennomføring

Forankringsarbeid tar tid, men er svært viktig. Dersom ikke forankringen er solid vil det være vanskelig å få trykk på gjennomføring av tiltakene. Samtidig bidrar forankringsprosessen til å skape eierskap og engasjement. *Talenter for framtida* er for øvrig forankret politisk i alle kommunene og fylkeskommunen, og kommunene har i stor grad innlemmet arbeidet med *Talenter for framtida* i strategiske planer, årsplaner og styrende dokumenter.

Fra gode intensjoner til virkelige resultater

Fasen fra plan til handling er meget krevende. Arbeidsgruppene som jobbet med «Gode overganger» og «Foreldresamarbeid» fant at det allerede var mange gode prosedyrer og planer. Utfordringen var at disse i ulik grad var innarbeidet i ordinær praksis. Dette ser vi på som en særlig utfordring som må tillegges mye vekt i arbeidet med det nye satsingsområdet for 2014 «Færre på passive ytelser». Arbeidsgruppens betydelige innsats vil langt på vei være bortkastet om det ikke fokuseres tilstrekkelig på gjennomføring av forbedringstiltakene.

«Lærerne må spørre mer om hva som er grunnen til at noen er borte fra skolen, ikke bare fortelle om hvor gærent det kan gå hvis man slutter». Elever 18 år, Kragerø videregående skole. Foto: Styrk Fjærtøft Trondsen

Dialog med de unge

I det neste satsingsområdet ønsker vi å høre hva elevene selv mener. Våren 2014 skal klasser fra 10. trinn eller videregående skole gi innspill til utviklingsarbeidet i alle kommunene. Dette skal gjennomføres etter dialogcafémodellen, som er utviklet av Universitetet i Tromsø (UiT). UiT vil bidra i arbeidet med å gjennomføre cafédialogene, samt utarbeide en rapport fra arbeidet.

Erfaringsutvekslinger

En av strategiene i *Talenter for framtida* er å dele erfaringer. Dette vil få større fokus under prosessleder-samlingene i 2014.

Evaluering av satsingen

Høgskolen i Telemark skal bidra med å lage en rapport hvor satsingen evalueres. Her skal det ses nærmere på blant annet forankring, implementering og resultatrapportering. Hovedhensikten med evalueringen vil være å styrke kompetansen på utviklingsarbeid.

Cafédialog med elever fra Kragerø vgs. Foto: Styrk Fjærtøft Trondsen

Høy innsats for barn og unge i Grenland

I Telemark er det nå rettet en høy aktivitet for å forsterke innsatsen overfor barn og unge. Nedenfor følger en oversikt over noen av de interkommunale satsingene:

Talenter for framtida - kortsiktig innsats

Talenter for framtida har også en kortsiktig satsing. Denne delen av satsingen fokuserer særskilt på unge som står utenfor skole og arbeid, og er et samarbeid mellom NAV, fylkeskommunen og NHO. Det er iverksatt en rekke tiltak for å føre unge tilbake til skole eller arbeid:

Henvisningsteam (H-team)

Henvisningsteam er etablert for å sikre et best mulig tverrfaglig og tverretatlig samarbeid slik at den enkelte ungdom skal få rett tiltak til rett tid. Ved at flere tjenester samarbeider sikres helhetlige og koordinerte tjenester, samt mer effektiv bruk av offentlige og kommunalt midler. H-team møtes hver 14. dag for å samhandle om unge voksne med tverrfaglige utfordringer, hvor problemstillinger tas opp for en felles plan og målsetting. Teamet skal ivareta faglige vurderinger om helserelaterte problemer og rusproblemer m.m.

H-team er iverksatt i Porsgrunn, Bamble, Notodden og Kragerø.

Ung Framtid

Ung Framtid er et arbeidsmarkedskurs for ungdom mellom 16-25 år som er uten skole eller jobb. Kurset starter med et 4 ukers forberedende kurs før praksisperioden. Etterpå får ungdommene tilbud om 18 uker praksis i bedrift med oppfølging. I kurset arbeider man med å bevisstgjøre den enkelte på egne sterke sider, personlige egenskaper, fritidsinteresser og kompetanse. De fleste ungdommene i Ung framtid har startet videregående opplæring tidligere, men sluttet før videregående var gjennomført. Hovedmålsettingen med Ung Framtid er forberedelse til skole/jobb, og å få ungdommene til å se egne evner og muligheter. Det er et klart fokus på fullføring av videregående opplæring.

” Det blir stadig lengre mellom jobber som ikke stiller krav til fagbrev eller høyere, formell utdanning.

Terje Tønnessen, direktør NAV Telemark

Praksisplass med mentor

I tiltaket «Praksisplass med mentor» er målet å gi unge i alderen 16-25 år, med forskjellige tilpasningsproblemer til skole og/eller arbeidsliv, en trygg ramme for å få utprøvd sine muligheter for videre valg av skole og arbeid. Praksisbedriftene er ordinære virksomheter som stiller egne ansatte til rådighet i rollen som mentor. For å sikre at møtet med arbeidslivet blir så bra som mulig, vil tett oppfølging, råd, veiledning og tilbakemeldinger fra en voksen mentor kunne være av avgjørende betydning. Det er NAV-lokal kontorer som oppretter avtaler med praksisbedriftene som tar imot ungdommene.

Ungteam

Ungteam er et faglig koordinerende team for ungdomssatsingen i Grenland. Teamet består av ansatte ved NAV Bamble, NAV Skien, NAV Porsgrunn og NAV Kragerø samt oppfølgingstjenesten i fylkeskommunen. Hver enkelt av teamets medlemmer jobber i sine egne enheter med unge i målgruppen i sin kommune, men samles annenhver uke etter behov. Ungteam ledes av en koordinator som først og fremst sørger for faglig koordinering, tilrettelegging av arbeidet og kompetansetilførsel i teamet. De fleste NAV kontorene i Grenland har nå etablert egne Ungteam lokalt.

Fra Talent til fagarbeider

«Fra Talent til fagarbeider» på Croftholmen er et samarbeid mellom Telemark fylkeskommune, NAV og NHO. Prosjektet tilbyr et alternativt utdanningsløp for skoletrøtte elever med stor fare for å droppe ut av skolen for tidlig. Ungdommene får et utdanningsløp med fire år i bedrift der de

veksler mellom skole og praksis. Resultatet er at ingen av ungdommene som deltar i prosjektet så langt har sluttet opplæringen, og fraværet er minimalt. Det viser med all tydelighet at om det legges til rette for mer tilpasset opplæring for den enkelte ungdom er gevinsten stor. Prosjektet evalueres av Høyskolen i Telemark.

Deltagere i prosjektet Fra Talent til fagarbeider. Prosjektleder Roald Tangen lengst til høyre. Foto: Porsgrunns Dagblad

Andre satsinger i Telemark

Ny GIV

Ny GIV er et treårig prosjekt som har som mål å få flere ungdommer til å fullføre og bestå videregående opplæring. Et viktig grep for å lykkes med dette er å etablere et varig samarbeid mellom stat, fylkeskommuner og kommuner. Derfor ble Ny GIV lansert høsten 2010, og prosjektet har pågått ut 2013. Det er iverksatt både nasjonale og lokale tiltak som intensivopplæring, tett oppfølging, sommeraktiviteter, yrkesretting av fellesfag og utvikling av statistikkgrunnlag som alle har som mål å sikre at flere fullfører og består videregående opplæring.

Prosjektene i Ny GIV er:

1. Gjennomføringsbarometeret - felles mål for bedre gjennomføring i videregående opplæring og felles data- og statistikkgrunnlag for å vurdere måloppnåelsen.
2. Oppfølgingsprosjektet - bedre samarbeid mellom fylkeskommunen og NAV om ungdom som over tid har vært ute av utdanning og arbeidsliv.
3. Overgangsprosjektet - systematisk samarbeid mellom kommune og fylkeskommune om tett oppfølging av svakt presterende elever som risikerer ikke å mestre videregående opplæring.

Forskning på frafall i videregående skole

Høyskolen skal nå i gang med et forprosjekt kalt «NAV og videregående skole - Ungdom, gjennomføring og skoleavbrudd i Telemark». Siktemålet er å skape vitenskapelig dokumentasjon for hvordan forebyggende tiltak skal kunne redusere faren for at skoleavbrudd skal lede til utenforskap og uføretrygd.

Prosjektet bygger videre på de første dataene fra et nytt kvalitativt, longitudinelt forskningsprosjekt; «Ungdom, gjennomføring og skoleavbrudd i Telemark» som skal følge 60-70 unge i Telemark i inntil ti år. Forskningsprosjektet har fokus på ungdommenes historier og livserfaringer på ulike tidspunkter, og vil med utgangspunkt i ungdommenes historier se på hvordan systemene rundt læring fungerer; utdanning, NAV og barnevern. Forprosjektet vil danne bakgrunn for søknad om midler til et større forskningsprosjekt om frafall fra skolen i Telemark. Høyskolens samarbeidspartnere i prosjektet er NAV, fylkeskommunen og fylkesmannen. Forskningsresultatene vil bidra med ny, viktig kunnskap om offentlig tjenesteutvikling for å redusere frafallet fra skolen i Telemark.

Los-prosjektet i Grenland

Losprosjektet har vært et treåring forsøksprosjekt gjennomført i utvalgte kommuner, finansiert av Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. Det har vært tilsatt losere i Skien, Porsgrunn, Bamble og Kragerø.

Gjennom Los-prosjektet har sårbar ungdom i alderen 14-23 år, i risiko for å falle utenfor skole og arbeid, fått tilbud om tett, individuell oppfølging. Losen har opptrådt som bindeledd mellom ungdom, foresatte og hjelpetjenester, og bidratt til kontakt med tjenester som har nødvendige virkemidler

Mye tyder på at Los-prosjektet har gitt gode resultater i Grenlandskommunene. Los-prosjektet evalueres av NOVA og sluttrapport fra prosjektet vil foreligge sommeren 2014.

Prosjekt i Midt-Telemark

Kommunene i Midt-Telemark har startet opp et samarbeidsprosjekt knyttet til satsingsområdet «Færre på passive ytelser», etter initiativ fra Fylkesmannen og Arbeids- og velferdsdirektoratet. Prosjektet i Midt-Telemark har følgende visjon: «Ingen ungdom fra Midt-Telemark skal gå på passive ytelser uten aktive

tiltak». Prosjektet satser blant annet på økt bruk av individuell plan, kunnskapsutvikling og vedtaksfestede rettigheter til oppfølging for ungdom. Prosjektet er forankret under paraplyen *Talenter for framtida*, og vil bli sett i sammenheng med øvrige aktiviteter i satsingen. Prosjektet er finansiert av Arbeids- og velferdsdirektoratet.

Strategi for spesialundervisning i Telemark

I Telemark har andelen som mottar spesialundervisning i grunnskolen, økt i mange år. Det siste året har det imidlertid vært en liten nedgang, og 2013/14 mottar 1910 elever i grunnskolen spesialundervisning. Dette tilsvarer 9,54 % av elevene mot 8,4 % på landsbasis. Fordelingen mellom trinn viser at 4,21 % av elevene mottar spesialundervisning på 1. trinn, mens 13,34 % av elevene mottar spesialundervisning på 10. trinn. Spesialundervisning fremstår dermed ikke som et forebyggende tiltak i skolen, snarere tvert imot. Studier av Thomas Nordahl peker på at effekten av spesialundervisning ikke er til stede eller negativ for elever med 1-5 timer spesialundervisning per uke. Sannsynligvis vil flere elever ha høyere utbytte av tilpasset undervisning i klasserommet.

På bakgrunn av disse utfordringene ga rådmannsutvalget Forum for utdanning i mandat å utarbeide en handlingsplan for spesialundervisningsområdet. I sammenheng med arbeidet i *Talenter for framtida* har fylkesmannen bidratt med skjønnsmidler til arbeidet. Senter for praktisk pedagogikk i Hedmark fikk i oppdrag å utforme handlingsplanen, som ble ferdigstilt ved utgangen av februar 2014. Vi vil nå se på muligheten for å samordne en felles innsats for å følge opp handlingsplanen i Grenlandskommunene.

Talenter for framtida i 2014

I 2014 skal *Talenter for framtida* arbeide med følgende:

- Etablere tverrfaglige arbeidsgrupper i Grenlandskommunene som skal jobbe med det nye satsingsområdet «Færre på passive ytelser»
- Følge opp implementeringen av tiltakene fra de foregående satsingsområdene; «Gode overganger» og «Foreldresamarbeid».
- Gjennomføre cafédialog med ungdommer i alle Grenlandskommunene i samarbeid med Universitetet i Tromsø
- Utvikle samarbeidet med Høyskolen i Telemark
- Følge opp arbeidet med handlingsplanen for spesialundervisning som er ferdigstilt i februar 2014
- Være en aktiv bidragspartner i utformingen av ny regional plan for oppvekst og kompetanse
- Planlegge oppstart av neste års satsingsområde i *Talenter for framtida*.

Styring

Styringsgruppen *Talenter for framtida* har hatt følgende sammensetning i 2013:

NAVN	STILLING	ORGANSISASJON
Arne Malme Leder av styringsgruppen	Assisterende fylkesmann	Fylkesmannen i Telemark
Terje Tønnessen	Direktør	NAV Telemark
Helge Kristian Galdal	Fylkesopplæringsjef	Telemark fylkeskommune
Merethe Solstad	Underdirektør, Sosial- og helseavdelingen	Fylkesmannen i Telemark
Jan Furumo	Underdirektør, Utdanning- og vergemålsavdelingen	Fylkesmannen i Telemark
Kristian Ripegut	Virksomhetsleder, stab/støtte og faglig utvikling, Oppvekst	Skien kommune
Ingrid Elisabeth Kåss	Kommunalsjef, helse og velferd	Porsgrunn kommune
Rolf Dehli	Kommunalsjef, kultur og oppvekst	Bamble kommune
Bjørn Hagen	Kommunalsjef	Kragerø kommune
Erling Brauti	Sektorleder, oppvekst og Undervisning	Drangedal kommune
Torny Moripen	Kommunalsjef	Siljan kommune
Elisabeth Holte Sekretær for styret	Prosjektleder	Fylkesmannen i Telemark

Det er gjennomført fire møter i styret i 2013.

I juni 2013 var styret på et studiebesøk til Tromsø. Her hadde vi møter med representanter for Fylkesmannen i Troms, og utvalgte kommuner i fylket. Vi fikk også nyttig innsikt i den store satsingen på barn og unge i Troms ved satsingen «Sjumilssteget».

Finansiering

Talenter for framtida er hovedsakelig finansiert av:

- Arbeids- og velferdsdirektoratet
- Fylkesmannens prosjektskjønnsmidler

Grenlandskommunene, Telemark fylkeskommune, NAV og Fylkesmannen i Telemark bidrar alle med høy arbeidsinnsats hos en rekke ansatte.

Vi vil gjerne rette en særskilt takk til Arbeids- og velferdsdirektoratet. Takket være direktoratets evne til å tenke helhetlig og samordne virkemidler, har en regional satsing på barn og unge i Grenland gjennom *Talenter for framtida* latt seg realisere.

Takk også til arbeidsgruppene, prosesslederne og alle som har bidratt i arbeidet med *Talenter for framtida*.

Kontakt

Elisabeth Holte
Prosjektleder - Talenter for framtida
Fylkesmannen i Telemark
Gjerpensgt. 14, 3716 Skien
Mobil: +47 99 16 97 16 / FM: 35 58 61 10
fmteehe@fylkesmannen.no
talenterforframtida.no

Fakta om frafall

- ★ Personer som ikke har fullført videregående skole er oftere arbeidsledige, på stønad eller tjener mindre enn andre. Sjansen er større for sosial ekskludering, dårlig helse, kriminalitet og dårlige materielle levekår.
- ★ I OECD-landene fullfører i snitt 70 prosent av elevene videregående opplæring på normert tid. Tilsvarende tall for Norge er 57 prosent.¹
- ★ I Telemark gjennomførte 69 prosent videregående opplæring i 2012, fem år etter oppstart.
- ★ De yrkesfaglige programmene har størst frafall. Etter fem år har bare 55 prosent av yrkesfagelevne fullført en treårig utdanning. I studiespesialisering er tallet rundt 95 prosent.²
- ★ Grunnskolepoeng er den faktoren som har mest å si for gjennomføring av videregående opplæring. For de med over 50 i grunnskolepoeng har over 97 prosent fullført innen fem år, både for gutter og jenter. Til sammenlikning fullførte bare en av tre av elever med 25-29 grunnskolepoeng.³
- ★ Høyt fravær i grunnskolen følges av frafall i videregående. Høyt fravær bringer med seg faglige problemer og fallende opplevelse av mestring. Å motvirke frafall begynner altså i grunnskolen.
- ★ Undersøkelser viser at ungdom som dropper ut av videregående skole oftere enn andre sliter med psykiske problemer, opplever vanskelige hjemmeforhold eller mobbing.
- ★ Ungdommer som slutter videregående skole, men som raskt får seg arbeid, klarer seg generelt bra. De som ikke får seg arbeid etter å ha droppet ut av skolen risikerer å bli varig stående utenfor.
- ★ Senter for Økonomisk Forskning har beregnet at samfunnet vil spare mellom 5,4 og 8,8 milliarder kroner årlig hvis andelen som fullfører videregående opplæring økes fra 70 til 80 prosent.⁴

1 Kilde: OECD

2 Kilde: SSB. En vanlig definisjon av frafall er de som har begynt i videregående opplæring et bestemt år, og som ikke har fullført, eller har befunnet seg i videregående opplæring innen 5 år senere. Utdanningsdirektoratet.

3 Grunnskolepoeng oppsummerer alle elevens resultater i forskjellige fag og er med på å danne grunnlaget for opptak til videregående opplæring.

4 SØF-rapport nr 08/06.